

Sygn. akt II PK 188/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Piotr Prusinowski

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. R.

przeciwko K. sp. z o.o. w W.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 24 października 2018 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 20 lutego 2017 r., sygn. akt VII Pa [...],

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. nie obciąża powódki kosztami pełnomocnika pozwanego
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Dyrektor „K.” spółki z o.o. z siedzibą w W. z dniem 11 stycznia 2012 r. rozwiązał z S. R. w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. umowę o pracę zawartą w dniu 31 grudnia 1998 r. (zmienioną w dniu 23 września 1999 r. na umowę o pracę

na nieokreślony) ze względu na ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych, polegające na:

1) wprowadzeniu przez powódkę pracodawcy w błąd co do składu osobowego, terminu, miejsca i celu pobytu, na który została wystawiona faktura za usługę noclegową na targach I. w 2009 r. i doprowadzeniu w ten sposób pracodawcy do niekorzystnego rozporządzenia (poprzez zapłatę przez pracodawcę w całości należności wynikającej z tej faktury) jego mieniem co najmniej w wysokości opłat za pobyt osób trzecich (nie będących pracownikami) oraz za przedłużony pobyt uprawnionych pracowników w ten sposób, iż do przedstawionej pracodawcy faktury VAT nr [...] z dnia 30 stycznia 2009 r. (wystawionej przez: „T.” Spółka Jawna, ul. T. [...], [...] Z.) na kwotę 10.467,36 zł za usługi turystyki w postaci opłaty za hotel podczas targów I., załączyła ona sporządzony przez siebie opis tej faktury - „opłata za hotel podczas targów I.” oraz spis uczestników – S. R., T. B., S. S., T. S., P. Ż., P. S., K. B., B. Ś., X. Y., podczas gdy okazało się (na podstawie informacji uzyskanej od wystawcy faktury w dniu 13.12.2011 r.), iż w rzeczywistości wyżej wskazana faktura dotyczyła opłaty za noclegi w hotelu w miejscowości G. (oddalonej około 90 kilometrów od M.) i obejmowała opłatę za noclegi m.in. powódki, T. B., B. Ś., P. S., którzy przebywali tam od dnia 31.01.2009 r. do dnia 08.02.2009 r. oraz opłatę za noclegi innych osób (niewymienionych w sporządzonym przez powódkę załączniku do faktury, w tym w szczególności osób nie będących pracownikami spółki K. np. Z. R. (matki powódki). Targi I. w 2009 roku trwały od 1 do 4 lutego, a w poleceniu wyjazdu służbowego dotyczącego tych targów (nr [...]) wpisano, iż wyjazd ten trwał od dnia 31.01.2009 r. do dnia 05.02.2009 r. Tym samym nie ulega wątpliwości, iż wskazując w załączniku do faktury nieprawdziwe informacje, powódka wprowadziła pracodawcę w błąd co do składu osobowego, terminu, miejsca i celu pobytu, na który została wystawiona i zapłacona przez pracodawcę wyżej wskazana faktura nr [...], gdyż wyżej wskazana faktura powinna dotyczyć opłat za nocleg osób wskazanych w wyżej wskazanym załączniku do tej faktury, na targach w M. i to przez okres wynikający z polecenia wyjazdu służbowego, gdy tymczasem pobyt miał miejsce w miejscowości położonej daleko od M. i w przypadku powódki i jej matki był dłuższy niż to wynika z polecenia

wyjazdu służbowego, a pracodawca nieświadomy tego faktu zapłacił również za pobyt osób trzecich.

2) wprowadzeniu przez powódkę pracodawcy w błąd co do składu osobowego, terminu, miejsca i celu pobytu, na który została wystawiona faktura za usługę noclegową na targach I. w 2010 r. i doprowadzeniu w ten sposób pracodawcy do niekorzystnego rozporządzenia (w postaci zapłaty przez pracodawcę w całości należności wynikającej z tej faktury) jego mieniem co najmniej w wysokości opłaty za pobyt osób nie będących pracownikami spółki K. w ten sposób, iż na przedstawionej pracodawcy kopii faktury VAT nr [...] z dnia 29 stycznia 2010 r. (wystawionej przez: Biuro Podróży „A.”, ul. K. [...], [...] K. na kwotę 9.056,65 zł za usługi turystyki w postaci opłaty za hotel podczas targów I.) sporządziła powódka następujący opis tej faktury - „opłata za nocleg podczas targów I. w M. dla pracowników marketingu w dniach 06-11.02.2010 r.” oraz spis uczestników – S. R., T. B., podczas gdy okazało się (na podstawie informacji uzyskanej od wystawcy faktury w dniu 14.12.2011 r.), iż faktura dotyczyła opłaty za noclegi w hotelu B. w miejscowości E. (oddalonej około 90 kilometrów na południe od M.) i obejmowała opłatę za noclegi z dwoma posiłkami w okresie 06-13.02.2010 r. również innych osób (nie wymienionych w sporządzonym załączniku do faktury), w tym w szczególności osób nie będących pracownikami spółki K. np. Z. R. (matki powódki), M. R. (syna powódki), o czym pracodawca nie wiedział. Powódka zgłosiła wyjazd służbowy w dniach 5-10.02.2010 r. Tym samym nie ulega wątpliwości, iż powódka wprowadziła pracodawcę w błąd co do składu osobowego, terminu, miejsca i celu pobytu, na który została wystawiona i zapłacona przez pracodawcę faktura nr [...], gdyż wyżej wskazana faktura powinna dotyczyć opłat za nocleg osób wskazanych w wyżej wskazanym załączniku do tej faktury, na targach w M. i to przez okres wynikający ze zgłoszonego wyjazdu służbowego, gdy tymczasem pobyt miał miejsce w miejscowości położonej daleko od M. i w przypadku powódki i jej rodziny był dłuższy niż to wynika z przedstawianych przez powódkę informacji.

3) wprowadzeniu przez powódkę pracodawcy w błąd co do osób uczestniczących w wyjeździe służbowym, na który zostały wystawione dwie faktury za usługę noclegową na targach I. w 2008 r. i doprowadzeniu w ten sposób pracodawcy do niekorzystnego rozporządzenia jego mieniem (w postaci zapłaty

przez pracodawcę w całości należności wynikających z tych faktur) co najmniej w wysokości opłaty za pobyt osób niebędących pracownikami spółki K. w ten sposób, iż do przedstawionej pracodawcy faktury VAT nr [...] z dnia 30 stycznia 2008 r. wystawionej przez: Biuro Podróży „A.”, ul. K. [...], [...] K. na kwotę 19.431,60 zł za usługę hotelową oraz faktury VAT nr [...] z dnia 30.01.2008 r. na kwotę 33.500 zł, załączyła powódka sporządzony przez siebie opis tych faktur - „faktury za wyjazd na targi ... opłata za pobyt na targach I. w M. pracowników działu marketingu”, a faktury te zostały zapłacone przez pracodawcę, podczas gdy okazało się (na podstawie informacji uzyskanej od wystawcy faktury w dniu 14.12.2011 r.), iż wyżej wskazane faktury dotyczyły opłaty za noclegi w Niemczech i obejmowały opłatę za noclegi m.in. powódki, B. Ś. oraz opłatę za noclegi osób niebędących pracownikami spółki K. np. Z. R. (matki powódki), M. R. (syna powódki), K. Ż., F. Ś., N. S., P. S.. Tym samym nie ulega wątpliwości, iż powódka wprowadziła pracodawcę w błąd co do składu osobowego osób biorących udział w wyjeździe, którego dotyczyły przedmiotowe faktury, za które zapłacona została przez pracodawcę pełna należność, podczas gdy wyżej wskazane faktury powinny dotyczyć opłat za nocleg jedynie pracowników marketingu, na co wskazuje opis do tych faktur. Powyższe okoliczności prowadzą do wniosku, iż pracodawca został doprowadzony do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem, gdyż zapłacił za usługę dotyczącą osób nie będących pracownikami. O powyższym zachowaniu Dyrektor Spółki dowiedział się dnia 14 grudnia 2011 r.

Po wniesieniu przez powódkę odwołania od tej decyzji, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w P. w wyroku z dnia 24 października 2013 r. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 26.374,98 zł tytułem odszkodowania w związku z rozwiązaniem przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt I); umorzył postępowanie co do kwoty 76.403 zł (pkt II); w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt III), a w pozostałych punktach rozstrzygnął o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że powódka pracowała u pozwanego od 1 marca 1995 r. na podstawie umów o pracę na czas określony, a od 23 września 1999 r. na podstawie umowy na czas nieokreślony. Od dnia 1 lutego 2004 r. powódce powierzono stanowisko kierownika działu marketingu i sprzedaży. Do jej obowiązków należało

zarządzanie personelem osobowym biura handlowego w P. i prowadzenie ewidencji czasu pracy (swojej oraz podległych pracowników), zarządzanie biurami handlowymi pozwanego położonymi w: P., K., W., S., G., K., Ł. i W., kontakty z kontrahentami i sieciami handlowymi, kontrolowanie sprzedaży pod względem wpływów - kontrolowanie bilansu, opieka nad kontrahentami i pozyskiwanie nowych partnerów handlowych. Początkowo bezpośrednim przełożonym powódki był H. K., z którym powódka konsultowała kwestie merytoryczne i który zatwierdzał delegacje służbowe powódki i udzielał zgody na urlop. Od 1 marca 2010 r. m.in. funkcję tę przekazano nowemu dyrektorowi – P. C., którego powódka nie zaakceptowała, dlatego ze wszystkimi problemami zwracała się bezpośrednio do M. S. (członka Zarządu pozwanego, którego pełnomocnikiem był najpierw H. K., a następnie P. C.). Praca powódki wiązała się z wyjazdami służbowymi do położonych w kraju pozostałych biur handlowych pozwanej oraz na targi odbywające się w kraju i za granicą (w Niemczech). Na wyjazdy powódka zawsze otrzymywała delegacje służbowe, przy czym nie wszystkie były zatwierdzone przez jej bezpośredniego przełożonego – zdarzało się, że powódka nie przedkładała ich do akceptacji. Na wyjazdy zagraniczne, celem reprezentowania pozwanego na targach, pozyskiwania nowych kontrahentów oraz odbycia szkoleń produktowych, powódka zawsze brała delegacje i pilnowała, aby zostały one zatwierdzone. Powódka w latach 2008-2010 brała udział w corocznych targach I. w M.. Podczas targów w 2008 r. pracownicy pozwanej byli zakwaterowani w hotelu w centrum M.. Powódka wraz z delegacją polskiego oddziału pozwanej Spółki wynajęła pokoje w hotelu w oddalonym o około 90 km od M. kurorcie górskim G.. Powódka przedstawiła faktury VAT wystawione 30 stycznia 2008 r. przez organizatora wyjazdu na targi – Biuro Podróży A. w K. – na kwoty 19.431,60 zł i 33.500 zł, które zostały zaakceptowane przez H. K. i główną księgową B. J., a następnie opłacone. W załączeniu do faktur nie wyszczególniono liczby uczestniczących w wyjeździe osób i ich nazwisk, a jedynie koszty noclegu przypadające na pracowników działów marketingu z uwzględnieniem podziału na biura handlowe pozwanej na terenie Polski. Podczas targów I. w 2009 r. powódka wraz z polską delegacją zarezerwowała hotel w miejscowości E. oddalonej o około 80 km od M.. 30 stycznia 2009 r. organizator wyjazdu spółka „T.” z Z. wystawiła fakturę VAT na kwotę 10.467,36 zł, która obejmowała koszt wynajmu hotelu

podczas targów. Powódka w załączeniu do faktury przedstawiła listę 9 osób, których pobyt opłacała pozwana. Podczas targów I. w 2010 r. w dniach 6-11 lutego powódka wraz z pracownikami marketingu po raz kolejny wynajęła pokoje w hotelu położonym w E.. Koszt pobytu, zgodnie z wystawioną przez Biuro Podróży „A.” z K. fakturą VAT, wyniósł 9.056,65 zł. Faktura tak jak poprzednie została zatwierdzona przez H. K. i główną księgową. Łączny koszt pobytu pracowników pozwanej w dniach 6-13 lutego 2011 r. w hotelu w E. wyniósł 27.617,73 zł.

W sierpniu 2011 r. powódka wystąpiła do Sądu Rejonowego w P. z powództwem przeciwko pozwanej dotyczącym wynagrodzenia za pracę w dniach wolnych od pracy domagając się kwoty 43.225 zł. Powódka wniosła także pozew do Sądu Okręgowego w P. w czerwcu 2011 r., żądając zasądzenia od pozwanej na jej rzecz kwoty 184.633,70 zł tytułem wyrównania niewypłaconych premii miesięcznych. Na potrzeby tych postępowań pozwana zwróciła się do organizatora wyjazdu na targi I. w 2009 r., Biura Podróży „T.” w Z., z zapytaniem dotyczącym terminu i składu osobowego. Pozwana w dniu 14 grudnia 2011 r. uzyskała informacje, że obok 9 osób wymienionych w załączniku do faktury, pokoje hotelowe w G. rezerwowało dodatkowe 14 osób, w tym też matka powódki Z. R.. Pozwana w dniu 14 grudnia 2011 r. powzięła także informacje o tym, że w wyjeździe na targi I. w 2008 r., organizowanym przez [...] Biuro Podróży „A.” brały udział osoby nie będące pracownikami pozwanej (w tym też Z. R. - matka powódki i M. R. - syn powódki). Sąd pierwszej instancji ustalił, że w związku z przedmiotowymi wyjazdami powódka nie występowała do przełożonych o pozwolenie, a także nie informowała o uczestnictwie członków rodziny oraz niektórych kontrahentów. Powódka sama podejmowała decyzje kogo zabrać na wyjazd i samodzielnie podejmowała decyzje o zabraniu matki i syna oraz wydłużeniu pobytu poza termin wystaw, chociaż w pozwie utrzymywała, że zarząd wiedział o wszystkim i to akceptował. Faktury przedkładane przez powódkę do rozliczenia po powrocie z delegacji, według twierdzeń powódki, nie obejmowały kosztów związanych z zakwaterowaniem w hotelach rodziny powódki i kontrahentów. Koszty pobytu matki i syna miała pokrywać powódka, a koszty pobytów kontrahentów opłacane były przez nich samych.

Powódka nie miała obowiązku kwaterować się w hotelu w M., w którym zameldowana była większość pracowników pozwanej. W budżecie działu marketingu, którym kierowała powódka zarezerwowane były środki na reklamę, które obejmowały koszty związane z targami.

Od marca 2011 r. powódka przebywała na nieprzerwanym zwolnieniu lekarskim i w jego trakcie 3 stycznia 2012 r. pozwana rozwiązała z powódką umowę o pracę bez wypowiedzenia, powołując się na ciężkie naruszenie przez powódkę podstawowych obowiązków pracowniczych polegających na doprowadzeniu pracodawcy do niekorzystnego rozporządzenia własnym majątkiem poprzez opłacenie pobytu osób trzecich w hotelach podczas targów I. w latach 2008-2010. W dniu 28 grudnia 2011 r. pozwana skonsultowała zasadność rozwiązania umowy o pracę z powódką ze związkami zawodowymi „K.”, który pismem z 3 stycznia 2012 r. poinformował, że przyjmuje do wiadomości decyzję pozwanej.

Wyrokiem z dnia 3 marca 2014 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy w P. zmienił punkt 1 zaskarżonego wyroku w ten sposób, że powództwo oddalił; oddalił apelację powódki oraz apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w P. z dnia 24 października 2013 r.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego skargami kasacyjnymi zaskarżyły obydwie strony postępowania.

Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2015 r., II PK 289/15, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. – po ponownym rozpoznaniu sprawy – wyrokiem z dnia 20 lutego 2017 r. w pkt 1) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego z 24 października 2013 r. w zakresie punktów I, IV, V, VII i VIII w ten sposób, że: a) oddalił powództwo, b) zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 509,72 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 197 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, c) nakazał zwrócić powódce kwotę 1.000 zł tytułem zaliczki pobranej na poczet wynagrodzenia tłumacza; w pkt 2) oddalił apelację powódki; w pkt 3) zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 3.118 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 480 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy uznał, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji częściowo nie wynikają logicznie z zebranego w sprawie materiału dowodowego i w związku z tym wymagają zmiany. Ponadto Sąd pierwszej instancji bezzasadnie oddalił wniosek pozwanego o przesłuchanie świadka M. C. - pracownicy spółki T., która zajmowała się organizacją wyjazdu na targi w roku 2009. Na pozwanym spoczywał ciężar udowodnienia prawdziwości przyczyny rozwiązania stosunku pracy, a oddalenie tego wniosku uniemożliwiło pozwanemu wykazanie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Okręgowy, kierując się wytycznymi Sądu Najwyższego, przeprowadził dowód z zeznań M. C.. Świadek ta zeznała, że zapłacona przez pozwanego faktura nr [...] dotyczyła wyjazdu osób wymienionych w informacji przekazanej do sprawy IV P [...], a wśród tych osób jest m.in. Z. R., czyli matka powódki. Opis do tej faktury sporządzony przez powódkę nie wymienia jej matki. Faktura nr [...] opiewa na kwotę 10.467,36 zł i wpisano na niej, że jest to opłata za hotel podczas targów I.. Sąd drugiej instancji nie dał wiary wyliczeniu pełnomocnika powódki w pismach z 12 marca 2013 r. i z dnia 19 kwietnia 2013 r., z którego wynika, że koszt jednego noclegu wyniósłby mniej niż 40 zł po uwzględnieniu podatku VAT, marży pośrednika i biura turystycznego oraz taksy klimatycznej. Takie wyliczenie nie znajduje oparcia w żadnym materiale dowodowym i stanowi niczym nie potwierdzone twierdzenia powódki.

Zasadny był zarzut pozwanego nieprawidłowego ustalenia nazwy miejscowości, w której odbywał się nocleg podczas targów I. w 2009 r. Nocleg ten miał miejsce w G. a nie w E., jak podał Sąd Rejonowy w stanie faktycznym. Powódka nie przedstawiła żadnych dowodów na to, że firma K. nie płaciła za pobyt jej matki. W związku z tym zasadny okazał się zarzut pozwanego błędu w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, że pracodawca opłacił pobyt jedynie osób wskazanych przez powódkę w opisie do faktury nr [...]. Spółka K. zapłaciła również za wyjazd matki powódki.

W latach 2008 i 2010 wyjazdy na targi do Niemiec organizowało biuro podróży A. prowadzone przez A. S. i L. S.. W 2008 r. biuro A. wystawiło pozwanemu dwie faktury: nr [...] na kwotę 19.431,60 zł i nr [...] na kwotę 33.500 zł a w 2010 r. fakturę nr [...] na kwotę 9.056,65 zł. W 2011 r. na prośbę pracownicy

pozwanego I. S., A. S. przekazał spis osób, które brały udział w wyjazdach, a wśród tych osób były matka i syn powódki. Z zeznań świadka A. S. wynika, że faktury wystawione przez biuro podróży A., zapłacone przez pozwanego, dotyczyły wyjazdu osób wymienionych w mailu wysłanym do I. S. 14 grudnia 2011 r. A. S. zeznał, że w wyjazdach brały też udział inne osoby, które same pokrywały koszty, ale faktury wystawione firmie K. dotyczyły osób wymienionych w wiadomości e-mail z dnia 14 grudnia 2011 r. Spójne z zeznaniami A. S. są zeznania I. S., która uzyskiwała informacje z biur podróży na temat osób biorących udział w wyjazdach. Obie faktury zostały zapłacone przez pozwanego. W piśmie z dnia 6 lutego 2012 r. przesłanym do Sądu Rejonowego w P. do sprawy IV P [...] A. S. poinformował, że wyjazd był organizowany przy okazji targów I. przez firmę K., ale częściowo również prywatnie, nie wie dokładnie jakich osób i terminów dotyczyła faktura nr [...], a nadto, że koszt łączny pobytu w terminie 6-13 luty 2010 r. wyniósł 27.617,73 zł brutto. Przesłuchiwany w charakterze świadka A. S. zeznał, że w wiadomości e-mail podał nazwiska, które pamiętał, bo się powtarzały i faktury dotyczą opłat m. in. za te osoby. W świetle takich zeznań, nie ma znaczenia kwota 27.617,73 zł, skoro świadek podał nazwiska osób, których dotyczą faktury wystawione pozwanemu, a wśród tych nazwisk jest rodzina powódki. Poza tym kwota 27.617,73 zł nie wynika z żadnego innego wiarygodnego dowodu, w tym nie została powtórzona w zeznaniach A. S.. Powódka przedłożyła wydruk z rachunku bankowego na potwierdzenie zapłaty za pobyt w hotelu w 2008 r. Z tego wydruku nie wynika jednak za co to była zapłata, w związku z tym trudno uznać ten dowód za decydujący w kwestii płatności za pobyt matki i syna powódki. Sąd drugiej instancji ustalił, że pozwany zapłacił w latach 2008 i 2010 za pobyt matki i syna powódki. Powódka nie udowodniła, że wyjazdy jej matki i syna sama opłacała. Nie udowodniła również, że miała zgodę pracodawcy na zabranie rodziny na wyjazd służbowy, ani nawet, że pracodawca o takiej praktyce wiedział. Pozwany nie wyrażał zgody na finansowanie przez pracodawcę wyjazdów kontrahentów czy rodzin pracowników. Trudna jest do obrony teza, że powódka nie wiedziała kogo dotyczy faktura, za którą płaci pracodawca w sytuacji, gdy to powódka sama zajmowała się organizacją wyjazdów na targi, w tym decydowała o tym kto jedzie.

Według Sądu drugiej instancji zeznania powódki nie zasługują na wiarę w części dotyczącej płatności za wyjazdy i zgody pracodawcy na osoby biorące udział w wyjazdach. W pozwie powódka podała, że wszystkie osoby biorące udział w targach I. jechały za zgodą ówczesnego zarządu, wyjazdy były każdorazowo uzgadniane z dużym wyprzedzeniem z K. Niemcy w osobie S. W. i wspomniała o tym, że niektóre osoby płaciły za swój pobyt lub że powódka płaciła za pobyt swojej matki i syna. Świadek S. W. nie potwierdziła jednak twierdzeń powódki, zeznając, że powódka jej nie mówiła, że na targi jeździ z matką i synem i nie wie czy zarząd wyrażał zgodę na pobyt powódki z matką i synem na tych targach. Z kolei M. S. zeznał, że nie wyrażał zgody na pobyt matki powódki i dziecka powódki w czasie targów w Niemczech. Natomiast świadek H. K. zeznał, że nie wiedział o wyjazdach powódki z matką i dzieckiem na targi i nie zaakceptowałby faktury, gdyby wiedział, że dotyczy zapłaty za osoby nie będące pracownikami. Powódka zeznała, że osoby trzecie np. członkowie rodziny pracownika, na miejscu same regulowały koszty pobytu a za pobyt mamy płaciła w latach 2009 i 2010 gotówką, dlatego nie ma na to żadnego dowodu, natomiast na dowód płatności w 2008 r. przedłożyła wydruk z rachunku bankowego. Zeznania powódki są sprzeczne w szczególności z zeznaniami świadków A. S., I. S., M. C., H. K., przedstawicielami pozwanego oraz informacjami uzyskanymi przez pozwanego w biurach T. i A..

Według Sądu drugiej instancji ciężar udowodnienia, że powódka miała zgodę pozwanego na zabieranie na targi matki i syna oraz że sama opłacała ich pobyt, spoczywał na powódce. Pozwany nie potwierdził twierdzeń powódki, która nie zaoferowała żadnych innych wiarygodnych dowodów na tę okoliczność. Powódka nie miała nieograniczonej swobody w decydowaniu o tym czy pracodawca pokrywa koszty pobytu osób nie będących pracownikami pozwanego, co wynika z zeznań M. S.. Sąd Rejonowy niezasadnie przyjął, że pozwany nie udowodnił w sposób nie budzący wątpliwości okoliczności uzasadniających dyscyplinarne rozwiązanie z powódką umowy o pracę.

Sąd Okręgowy – powołując się na art. 52 § 1 pkt 1 k.p. oraz art. 100 § 2 pkt 4 k.p.) – stwierdził, że powódka zajmując się organizowaniem wyjazdów na targi do Niemiec w sposób umyślny doprowadziła pracodawcę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez wprowadzenie pracodawcy w błąd co do osób

objętych fakturami zapłaconymi przez pozwanego. Na powódce jako osobie zajmującej kierownicze stanowisko spoczywał szczególny obowiązek dbania o mienie pracodawcy, w związku z tym nieprawidłowości przy finansowaniu przez pracodawcę wyjazdów organizowanych przez powódkę, należy zakwalifikować jako ciężkie naruszenie tego obowiązku. W świetle powyższego apelacja powódki, domagającej się przywrócenia do pracy, jest całkowicie nieuzasadniona. Kwestia konfliktu powódki z dyrektorem P. C. jest nieistotna w kontekście ustalenia, że rozwiązanie umowy o pracę z powódką nastąpiło zgodnie z prawem. Sąd drugiej instancji na podstawie art. 381 k.p.c. oddalił wnioski powódki o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków B. O. i M. B. oraz T. B. i B. Ś.. Świadcowie B. O. i M. B. są pracownikami biura podróży T. i zajmowały się sprawą organizowania wyjazdu na targi w 2009 r. M. B. przesłała w 2011 r. spis osób, których dotyczyła faktura wystawiona firmie K. przez biuro T., co wynika już z odpowiedzi na pozew. Kwestia płatności za wyjazd była kluczowa w trakcie całego procesu i na tę okoliczność zeznawała M. C., która pełniła funkcję dyrektora generalnego spółki T.. Zgłaszanie na tym etapie wniosku o przesłuchanie kolejnych pracowników biura T. należy uznać za spóźnione. Natomiast wniosek o przesłuchanie świadków T. B. i B. Ś. został oddalony przez Sąd Rejonowy na rozprawie 23 kwietnia 2013 r. Pełnomocnik powódki co prawda złożył do protokołu zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c., ale nie wywiódł na tej podstawie zarzutu w apelacji. Ponowiony przez powódkę wniosek o przesłuchanie tych świadków jest spóźniony. Na marginesie Sąd drugiej instancji wskazał, że T. B. i B. Ś. mieli zeznawać na okoliczność samodzielnego opłacania pobytu w hotelu przez osoby trzecie w czasie targów w 2009 r., natomiast kluczowe dla rozstrzygnięcia sprawy było udzielenia odpowiedzi na pytanie, kto zapłacił za pobyt matki i syna powódki.

Wyrok Sądu Okręgowego z 20 lutego 2017 r. powódka zaskarżyła skargą kasacyjną. Skargę oparto na obydwu podstawach (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.).

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (por. art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucono naruszenie:

1. art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku z art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez błędne przyjęcie, że to powódka winna udowodnić, że samodzielnie pokryła koszt pobytu swojej matki Z. R. i syna w Niemczech w latach 2008 - 2010 podczas, gdy

ciężar dowodu w zakresie udowodnienia istnienia przyczyn uzasadniających rozwiązanie umowy o pracę z pracownikiem bez wypowiedzenia z jego wyłącznej winy, z uwagi na dotkliwość tego rozwiązania, spoczywał na pozwanym jako pracodawcy;

2. art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku z art. 100 § 1 pkt 4 k.p. przez błędne przyjęcie, że w sprawie ziściły się przesłanki do rozwiązania powódce umowy o pracę bez okresu wypowiedzenia z powodu, tj., że powódka dopuściła się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków, jakie na niej ciążyły podczas, w sytuacji, iż nawet gdyby przyjąć, że to naruszenie nastąpiło (co nie miało miejsca), naruszenia tego nie można byłoby zakwalifikować jako ciężkiego.

W ramach podstawy procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) skarżąca zarzuciła naruszenie:

a) art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c. przez: - niezasadne oddalenie wniosku dowodowego powódki w przedmiocie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków T. B. i B. Ś. na okoliczność, jakich osób dotyczyła faktura VAT, wystawiona przez biuro T. oraz na okoliczność, że osoby wymienione w tabeli samodzielnie opłaciły swój pobyt na targach I. w 2008 r., 2009 r., 2010 r. podczas, gdy okoliczności, na jakie miały zostać przeprowadzone ww. dowody miały kluczowe znaczenie dla niniejszej sprawy, bowiem ww. świadkowie byli uczestnikami targów I. w ww. okresach i mają bezpośrednią wiedzę na temat tego, kto opłacał wyjazd samodzielnie, a za co płacił pozwany;

- niezasadne oddalenie wniosku dowodowego powódki w przedmiocie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków B. O. i M. B. na okoliczność jakich osób dotyczyła faktura VAT, wystawiona przez biuro T. oraz na okoliczność, że osoby wymienione w tabeli samodzielnie opłaciły swój pobyt na targach I. w 2009 r., podczas gdy okoliczności, na jakie miały zostać przeprowadzone ww. dowody miały kluczowe znaczenie dla niniejszej sprawy, bowiem ww. świadkowie mają bezpośrednią wiedzę na temat tego, kto opłacał wyjazd samodzielnie, a za co płacił pozwany oraz odnośnie samych kosztów noclegów, tj. co składało się na wystawioną fakturę VAT. „Zasadność wniosku w przedmiocie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka B. O. nadto uzasadniała treść zeznań świadka M. C., z

których wprost wynikało, że osobą odpowiedzialną za organizację wyjazdu na targi I. w 2009 r.”;

b) art. 398²⁰ k.p.c. w związku z art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. przez niezastosowanie się przez Sąd Odwoławczy do wszystkich wytycznych wskazanych przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 8 grudnia 2015 r. sygn. akt II PK 289/14, tj. do wyjaśnienia wszelkich spornych kwestii, jakie wystąpiły w niniejszym postępowaniu i w konsekwencji przeprowadzenie przez Sąd Okręgowy dowodu jedynie z zeznań świadka M. C..

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P. oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o oddalenie skargi oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest uzasadniona.

Obowiązek udowodnienia przyczyn rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika spoczywa na pracodawcy zgodnie z art. 6 k.c. w zw. z art. 300 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2018 r., I PK 16/17, LEX nr 2508176). Ciężar dowodu spoczywający na pracodawcy oznacza obowiązek udowodnienia winy pracownika w postaci zamiaru bezpośredniego, zamiaru ewentualnego bądź też ciężkiego niedbalstwa. Inne, „lżejsze” postacie winy nie mogą uzasadniać rozwiązania umowy o pracę w tym trybie, na co wskazuje sformułowanie art. 52 § 1 k.p. o „ciężkim” naruszeniu. Nie chodzi tu zatem o jakiegokolwiek naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych, lecz o naruszenie kwalifikowane.

W ocenie obecnego składu Sądu Najwyższego w przypadku wskazania w decyzji rozwiązującej stosunek pracy szczegółowych przyczyn takiej decyzji oraz precyzyjnego wskazania dowodów, potwierdzających ciężkie naruszenie

obowiązków pracowniczych z winy pracownika, pracownik jest zobligowany w procesie nie tylko do odniesienia się do przedstawionych zarzutów i dowodów, ale także do przedstawienia dowodów negujących jego zawinione postępowanie.

Wyrażonej w art. 6 k.c. reguły rozkładu ciężaru dowodu nie można rozumieć w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej. Jeżeli jedna ze stron wykazała wystąpienie faktów przemawiających za słusnością dochodzonego roszczenia, wówczas to drugą stronę procesu obarcza ciężar udowodnienia ekscepcji i okoliczności uzasadniających jej zdaniem oddalenie powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie II PK 70/13, LEX nr 1424850). Materialnoprawną zasadę rozkładu ciężaru dowodu z art. 6 k.c. uzupełniają reguły procesowe, w szczególności art. 3 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. nakazujące stronom przejawiać aktywność w celu wykazania wszystkich istotnych okoliczności i faktów, z których wywodzą skutki prawne, w szczególności wskazywać dowody. Niedochowanie powyższych obowiązków skutkuje ryzykiem przegrania procesu przez stronę, którą obciążał ciężar wykazania okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Odnosząc te konstatacje do niniejszej skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy uznał, że w decyzji o rozwiązaniu stosunku pracy pozwany w sposób bardzo szczegółowy wskazał przyczyny uzasadniające taką decyzję oraz wskazał precyzyjnie dowody, potwierdzające jego stanowisko. W takiej sytuacji nie było przeszkód, aby już w pozwie oraz od początku procesu powódka przedstawiała dowody, które w jej ocenie implikowały odmienne konkluzje. Mimo więc niefortunnego określenia w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku omawianej kwestii, słuszne było stanowisko zaskarżonego wyroku, iż w realiach tej sprawy powódka była zobligowana do aktywności w zakresie postępowania dowodowego. Zwrócić należy uwagę, że dowody zaprezentowane w decyzji o rozwiązaniu stosunku pracy miały walor obiektywności, gdyż skupiały się wokół dokumentów. Zeznania świadków dotyczące okoliczności sprzed wielu lat, nie mogły być tak precyzyjne, co wpłynęło na ocenę materiału dowodowego przez Sąd drugiej instancji.

Zdaniem Sądu Najwyższego relewantne znaczenie ma kwestia, że w przypadku rozwiązania umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia z winy pracownika (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.) możliwe jest wskazywanie kilku przyczyn, które pracodawca kwalifikuje jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków, a dla zgodności z prawem takiego oświadczenia woli wystraczające jest wykazanie przez pracodawcę przynajmniej jednej z nich. Art. 30 § 4 k.p. stanowi, że w oświadczeniu pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony lub o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia powinna być wskazana przyczyna uzasadniająca wypowiedzenie lub rozwiązanie umowy. Wymóg ten należy postrzegać w kategorii minimalistycznego warunku, jaki powinien być spełniony przez pracodawcę przy wypowiedzeniu lub rozwiązaniu umowy o pracę, decydującego z formalnego punktu widzenia o ważności złożonego przez pracodawcę oświadczenia woli. Zatem nic nie stoi na przeszkodzie, aby pracodawca rozwiązując z pracownikiem umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika wskazać większą liczbę zarzutów, z których tylko jeden może okazać się prawdziwy i tym samym będzie uzasadniać zgodność z prawem rozwiązania umowy o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2017 r. w sprawie III PK 115/16, LEX nr 2350661).

W tym kontekście należy wskazać, że pracodawca zarzucił powódce trzy grupy zarzutów, związane z trzema wyjazdami służbowymi do M.: zabranie na te wyjazdy służbowe osób niezatrudnionych u pozwanego, w tym członków rodziny powódki, a także ukrycie tych faktów, co spowodowało zapłacenie przez pracodawcę kosztów prywatnych osób spoza załogi pozwanego, jak również przedłużenie bez zgody pracodawcy pobytu pracowników związanych z powódką o kilka dni, za co zapłacił pracodawca. Przyczyny te i dowody księgowe zapłaty faktur zostały opisane na wstępie uzasadnienia, dlatego nie ma potrzeby ich szczegółowego powtarzania.

Nie ulega wątpliwości, że powódka w sposób naruszający polecenie służbowe przedłużyła pobyt związanych z nią pracowników w kurorcie narciarskim, co wygenerowało dodatkowe koszty, pokryte przez pracodawcę. Poza tym bez zgody pracodawcy zabrała ze sobą osoby niezatrudnione u pozwanego, w tym, swoją matkę i syna. Już tylko to nieuprawnione przedłużenie pobytu, zwiększające

obciążenia finansowe pracodawcy, mogło być uznane za wystarczającą przyczynę zwolnienia dyscyplinarnego. W myśl bowiem art. 100 § 1 k.p. pracownik jest obowiązany wykonywać pracę sumiennie i starannie oraz stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy, a stosownie do § 2 pkt 1 i 4 pracownik jest obowiązany w szczególności: przestrzegać czasu pracy ustalonego w zakładzie pracy oraz dbać o dobro zakładu pracy, chronić jego mienie. Doszło więc do naruszenia z winy umyślnej podstawowych obowiązków powódki.

W podobnej sprawie Sąd Najwyższy uznał samowolne przekroczenie przez intendenta ustalonego przez szkołę limitu stawki żywieniowej za stanowiące ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych – art. 52 § 1 pkt 1 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1998 r., I PKN 56/98, OSNAPiUS 1999 nr 8, poz. 279).

Z ustaleń zaskarżonego wyroku wynika, że przełożony powódki H. K. nie wiedział o wyjazdach powódki z matką i dzieckiem na targi i nie zaakceptowałby faktury, gdyby wiedział, że dotyczy zapłaty za osoby nie będące pracownikami. Stanowisko pozwanego zostało potwierdzone zapisami faktur oraz sporządzonymi przez powódkę (niezgodnymi z rzeczywistością) zestawieniami osób, które brały udział w wyjazdach na targi do M.. Zgodnie z zaleceniami wcześniejszego wyroku Sądu Najwyższego został przesłuchany w charakterze świadka kierownik biura podróży, który organizował wyjazd i wystawił fakturę z kosztami wyjazdu. Zeznania te niewątpliwie potwierdziły stanowisko pozwanego. Powódka nie przedstawiła jednoznacznych dowodów zapłaty za usługi hotelowe swojej matki i syna.

Powyższe okoliczności prowadzą do wniosku, iż pracodawca został doprowadzony do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem, gdyż zapłacił za usługę dotyczącą osób nie będących pracownikami, a co do pozostałych osób (pracowników) - za nocleg w nieuzasadnionym miejscu i terminie (w okresie wykraczającym poza czas targów: od 6 do 8 lutego 2009 r., a także od 12 do 13 lutego 2010 r.). Powódka w celu osiągnięcia prywatnych korzyści doprowadziła pozwanego do szkody finansowej. Na powódce jako pracownika zatrudnionym na stanowisku kierowniczym ciążył zwiększony obowiązek dbałości o dobro zakładu pracy i ochrony jego mienia. Nieuzasadniony był zatem zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w związku z art. 100 § 1 pkt 4 k.p.

Ponieważ niewątpliwie co najmniej część zarzutów postawionych powódce w decyzji pracodawcy o rozwiązaniu stosunku pracy uzasadniało rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika, dlatego nawet sugerowane w skardze kasacyjnej wątpliwości w zakresie naruszenia przepisów postępowania, jak na przykład art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c., nie mogły odnieść zamierzonego skutku. Jak wcześniej podkreślono, w przypadku rozwiązania umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia z winy pracownika (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.) możliwe jest wskazywanie kilku przyczyn, które pracodawca kwalifikuje jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków, a dla zgodności z prawem takiego oświadczenia woli wystraczające jest wykazanie przez pracodawcę przynajmniej jednej z nich. Udowodnienie zasadności jednej przyczyny czyni zbędnym szczegółowe analizowanie pozostałych zarzutów.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 102 k.p.c. orzekł jak w sentencji.